

כיבוש נורווגיה דוגמה לתכנון מערכתי

ניתוח של המבצע לכיבוש נורווגיה באביב 1940 מוכיח שאין ממש בטענות שלגרמנים לא הייתה חשיבה מערכתית

חיילים גרמנים תופסים מחסה מפני ירי של כוחות נורווגיים במבצע Weserübung לכיבוש נורווגיה | המערכה על נורווגיה לא זכתה לדיון מעמיק בעיקר כיוון שבמהלך המבצע פתחו הגרמנים בפלישה למדינות השפלה ולצרפת

ד"ר טל טובי
מרצה במחלקה להיסטוריה כללית
באוניברסיטת בר־אילן

מבוא

במהלך שנות ה-80 של המאה ה-20 החל צבא ארה"ב לעסוק בדיון תיאורטי על הרמה המערכתית (Operational Level of War), ובכלל זה על המבצעים המשולבים (Joint Operations), וכלל זה על המבצעים המשולבים (Jointness -) הנגזרים מתורת המערכה.¹ את הביטויים המעשיים הראשונים לחשיבה הזאת ניתן למצוא, במידה מסוימת, כבר בתכנון ובביצוע של מבצע "סופה במדבר" (1991) ובפרסום של מהדורת 1993 של תורת המבצעים (Field Manual 100-5 Operations).²

אחד המודלים שעמד בפני האסטרטגים האמריקניים לבחינה וללימוד של תורת המערכה בהיבטיה המעשיים היה תורת הלחימה הגרמנית במלחמת העולם השנייה.³ ההיסטוריון הצבאי שמעון נוה טוען כי תורת הלחימה הגרמנית "דרשה ויתור על גישה מערכתית לניהול צבאי" וכי "בשנים 1938-1938 עבר הוורמאכט תהליך אשר הרס בצורה שיטתית את תודעת המערכה".⁴ מסקנתו הגורפת של נוה היא שתורת הלחימה הגרמנית נופחה לדרגת מיתוס בעקבות הניצחונות המדהימים של צבא גרמניה בשנתיים הראשונות של המלחמה ושאיין לדבר על חשיבה מערכתית בכל הנוגע לתורת הלחימה הגרמנית במלחמת העולם השנייה.⁵

המאמר הזה מנסה לסתור את התזה הגורפת של נוה באמצעות דיון בתכנון המערכה לכיבוש נורווגיה - מבצע Weserübung (אפריל-יוני 1940) - ובכך להראות כי ניתן למצוא תפיסה מערכתית ואת השילוביות הנגזרת ממנה במערכה הזאת.

מטרת המאמר היא אפוא להוכיח שמבצע Weserübung משקף חשיבה מערכתית. הבסיס לתכנון המבצע נעוץ בתורות לחימה גרמניות שחייבו חשיבה מערכתית ומבצעים משולבים. התורות האלה פותחו במחצית השנייה של שנות ה-30 - התקופה שבה, לטענת נוה, ויתרו הגרמנים על חשיבה מערכתית.⁶

באופן כללי המערכה על נורווגיה לא זכתה לדיון מעמיק בעיקר כיוון שבמהלך המבצע פתחו הגרמנים בפלישה למדינות השפלה ולצרפת. כמו כן נזנח העיסוק בלחימה בנורווגיה בשל התמקדות החוקרים באירועים כבירים הרבה יותר, ובמיוחד הפלישה לבריה"מ והמערכה בצפון אפריקה.⁷ אך ראשית יש להסביר בקצרה מהי הרמה המערכתית ומהי שילוביות.

מהות הרמה המערכתית

על פי הלסקיקון של צבא ארה"ב, הרמה המערכתית עוסקת בתכנון ובביצוע של מערכות (Campaigns) ושל מבצעים גדולים כדי להשיג את היעדים האסטרטגיים כפי שהגדיר אותם הדרג המדיני.⁸ הרמה המערכתית היא מתודולוגיה של פיקוד שמטרתה ופעולותיה מכוונות להוציא אל הפועל את הנחיות הרמה האסטרטגית. לפיכך אין הרמה המערכתית מנותקת מהרמה האסטרטגית אלא כפופה לה. למעשה, הרמה המערכתית היא חוליה שמחברת בין האסטרטגיה לטקטיקה, ויש להתייחס אליה כאל שלב נוסף ברמות המלחמה ולא לנסות לנתח לפי מודלים מתמטיים או פיזיקליים (למשל תורת המערכות או תורת הכאוס).

מלחמה היא מאמץ לאומי הדורש תיאום החל מהרמה הגבוהה ביותר של עיצוב המדיניות ועד לדרגי הביצוע הבסיסיים ביותר. התיאום בין הרמות השונות מתאפשר רק אם כל רמת פיקוד מבינה שאין היא פועלת במנותק בתוך ההיררכיה של רמות המלחמה. הרמה האסטרטגית מביאה לידי ביטוי את כל הגורמים שמרכיבים את העוצמה הלאומית: גורמים מדיניים, כלכליים, חברתיים, פסיכולוגיים וטכנולוגיים. לפיכך ניתן להגדיר את האסטרטגיה "האמנות והמדע של הפעלת הכוחות הצבאיים של המדינה לשם השגת היעדים הלאומיים". הפעלת כוחות צבא משמעותה שימוש בכוח או איום להשתמש בכוח.

עיסוק ברמה המערכתית עניינו צמצום נקודת המבט האסטרטגית ליצירה מסוימת, מוגדרת היטב מבחינה גיאוגרפית, לשם השגת יעדים צבאיים המסייעים להשגת היעדים האסטרטגיים שהם חיוניים להשגת היעדים הלאומיים.⁹ עם זאת ההכנה למלחמה, מנקודת המבט המערכתית, דורשת גם הבנה מעולה של הרמה הטקטית.

עיקר עניינה של הטקטיקה הוא ההתנגשות הישירה בין הכוחות היריבים. לפיכך, הרמה המערכתית היא רמת ביניים צבאית. במילים אחרות: המפקדים ברמה המערכתית פועלים להשגת היעדים האסטרטגיים באמצעות הטלת משימות טקטיות על הגופים הלוחמים. למעשה, תכליתה של הרמה המערכתית היא לתרגם את המטרות האסטרטגיות ליעדים טקטיים בני השגה. באופן פשטני ניתן לומר שניהול המבצעים ברמה המערכתית הוא למעשה ניהול סדרה של קרבות באמצעות הכוחות הטקטיים שכפופים לרמה המערכתית.¹⁰

ניתן לפשט עוד יותר את הגדרת הרמה המערכתית. אם ההגדרה של הרמה האסטרטגית היא האמנות של ניהול המלחמה וההגדרה של הרמה הטקטית היא האמנות של ניהול הקרב הרי הרמה המערכתית היא האמנות של ניהול המערכה המורכבת מאוסף של קרבות.

היסטוריונים רבים טוענים שהרמה המערכתית החלה להתפתח בשנות ה-60 של המאה ה-19 וכי המלחמות שהמחישו זאת היטב היו מלחמת האזרחים האמריקנית (1861-1865) והמלחמות לאיחוד גרמניה (1862-1870).¹¹ במלחמות האלה באה לידי ביטוי - לראשונה - מה שנהוג לכנות היום "האמנות המערכתית": תמרון נפרד של כוחות שונים בזירה גיאוגרפית מוגדרת. עד שנות ה-60 של המאה ה-19 נקטה האסטרטגיה הקלסית, שהמאפיין העיקרי שלה הוא תמרון מרוכז של כלל הכוחות בזירת פעולה אחת.¹² האסטרטגיה הקלסית התאפיינה במערכת השמדה, והמלחמה הייתה יכולה להיות מוכרעת בקרב עיקרי אחד - הקרב המכריע.

קו פרשת המים בין האסטרטגיה הקלסית לבין יצירתה של הרמה המערכתית היה המהפכה התעשייתית. הדרך המקובלת לניהול מלחמה עד המהפכה התעשייתית הייתה ריכוז הכוחות של הצדדים הלוחמים בנקודה מסוימת שבה נערכה ההתנגשות בין הצבאות. לא ניתן היה לפזר את הכוחות כיוון שאז הייתה אובדת היכולת לפקד ולשלוט עליהם. תוצאותיו של קרב ההשמדה הכריעו מי ישלוט בשטח ולמעשה מי ניצח במלחמה.

של גרמניה ופגיעה בהעברת עפרות הברזל משוודיה לתעשייה הצבאית של גרמניה.¹⁶ היטלר טען בפני הפיקוד העליון של צבא היבשה (Oberkommando des Heers - OKH) כי אם גרמניה לא תפעל ראשונה, הרי בריטניה תשתלט על נמלי המפתח של נורווגיה, ובמיוחד על הנמל של נרוויק, שדרכו הועברו עפרות הברזל משוודיה לגרמניה. הודות לזרם הגולף החם שזורם לאורך חופי נורווגיה מימיו של נמל נרוויק אינם קופאים גם בחורף.

אומנם ניתן לטעון שרצונו של היטלר לכבוש את נורווגיה נבע משיגעון הגדלות של הרודן, אך למהלך הזה היה גם היגיון גיאוגרפי. בשלהי פברואר 1940 אמר היטלר שהוא אינו יכול להתחיל את המתקפה העיקרית של גרמניה לעבר מערב אירופה בלי לכבוש קודם את נורווגיה.¹⁷

במשפטי נירנברג התברר שהמניע של היטלר היה הפחד מפני פעולה התקפית בריטית בנורווגיה - גם ללא הסכמתה של הממשלה המקומית. המעורבות של בריטניה ושל צרפת לצד פינלנד נגד בריה"מ במלחמת החורף (נובמבר 1939 - מרס 1940) הוכיחה, לדעת היטלר, שלבעלות הברית המערביות יש אינטרסים במדינות סקנדינביה.¹⁸

פיקוד הצי של גרמניה בראשותו של אדמירל אריך רדר (Raeder) היה מהתומכים הבולטים בכיבוש נורווגיה או לפחות בהפיכתה לפרו-גרמנית וטען שבנורווגיה ניתן להקים בסיסי צי חזקים שיאיימו הן על בריטניה והן על תעבורת השיירות בצפון האוקיינוס האטלנטי. בהמשך - טען פיקוד הצי של גרמניה - ניתן יהיה לצל את שטח נורווגיה כדי לתמוך במבצעים נגד בריטניה עצמה.¹⁹

כמו כן ראה הצי במבצע לכיבוש נורווגיה הזדמנות יוצאת דופן להציג את יכולותיו המבצעיות לאחר שהצבא וחיל האוויר זכו לבלעדיות במערכה בפולין. תצוגת התכלית הזאת הייתה חיונית לצי לקראת המשך המערכה לעבר ארצות השפלה וצרפת.

הצי הציג נימוק נוסף להצדקת כיבושה של נורווגיה: האפשרות שארה"ב תצטרף למלחמה. במקרה כזה - טענו ראשי הצי הגרמני - תגבר עוד יותר חשיבות השליטה על נמלי נורווגיה, שכן הם ישמשו בסיסי יציאה קדמיים נגד השיירות שייצאו מארה"ב.

באמצע דצמבר 1939 הורה היטלר למפקדה העליונה של הוורמאכט (Oberkommando der Wehrmacht - OKW) להכין תוכנית ראשונית לקראת פלישה לנורווגיה. התוכנית הזאת (שנקראה Studie Nord) כללה דו"חות שהגישו המטות של שלוש הזרועות, אך המפורט ביותר היה זה של הצי, ובו הודגשו האינטרסים של הצי בהפיכת נורווגיה לבסיס פעולה אפשרי נגד בריטניה ונגד כוחות עוינים בצפון האוקיינוס האטלנטי. קבוצת התכנון של Studie Nord אימצה את כל המלצות הצי ובעיקר את ההמלצה לנחות באתרים רבים כדי להשיג הפתעה ולהימנע מעימות ישיר עם הצי הבריטי.²⁰

תוכנית הצי כללה שתי מסקנות שהיו קריטיות להצלחת המבצע. הראשונה הייתה שאם תושג הפתעה, ההתנגדות של הנורווגים תהיה זניחה, ולכן האיום העיקרי נשקף מהצי הבריטי המפטרל

המהפכה התעשייתית הביאה לכך שהמשאבים הכלכליים של המדינה התפזרו על פני מרחב גיאוגרפי גדול, ולפיכך היה צורך לחלק את הכוחות כדי שייגנו על כלל משאבי האומה. מהצד האחר היה צורך בכוחות שיכבשו את המשאבים המפוזרים האלה. כך התפתחה זיקה ישירה בין הצבא לבין שטח המדינה. כתוצאה מכך לא ניתן היה לסיים את המלחמה במסע מלחמה אחד, אלא באמצעות כמה מבצעים שהתאפיינו בתמרון חופשי של כוחות נפרדים. כך התבטלה משמעותו של הקרב המכריע, ואת מקומו תפסו "קרב המפנה" או כמה קרבות מפנה.

נוצרו אפוא כמה זירות לחימה במלחמה אחת, וניהולן של כמה זירות לחימה מקבילות או מדורגות (כלומר מערכות המתנהלות בזו אחר זו בזירות שונות) הוא למעשה הרמה המערכתית. נוסף על כך, המהפכה התעשייתית וההתפתחויות הטכנולוגיות שנלוו אליה איפשרו פיקוד ושליטה יעילים על יחידות גדולות ומרוחקות.

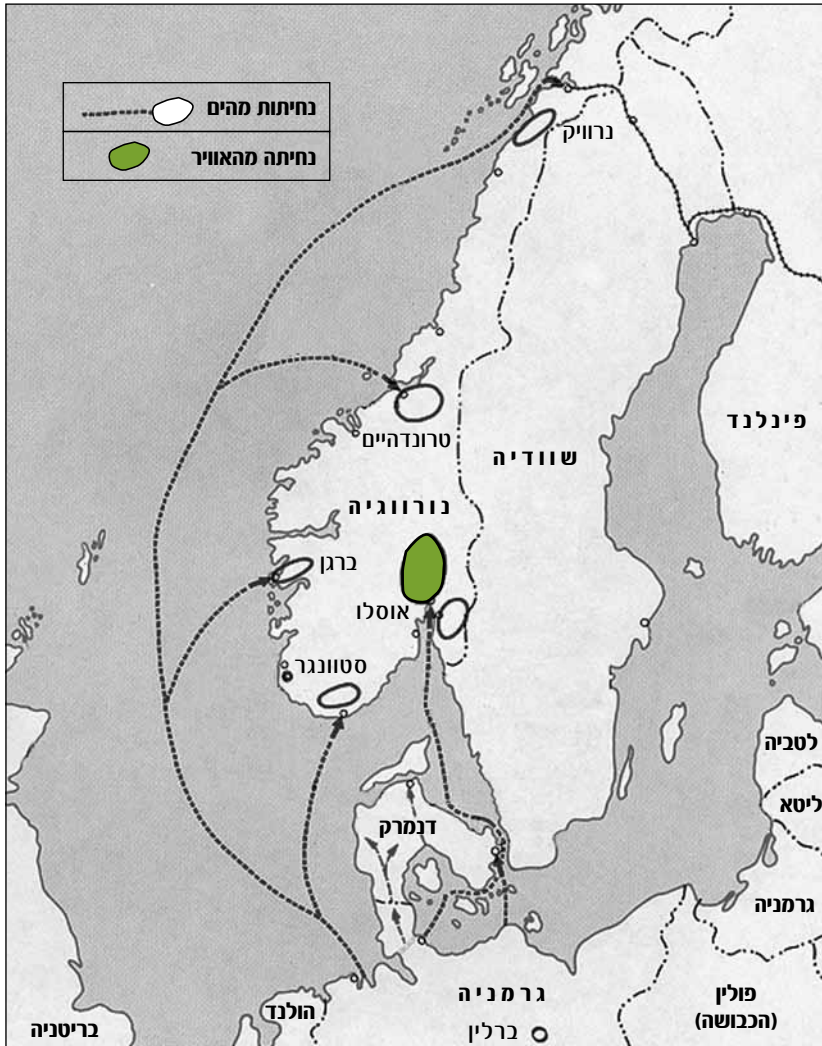
מלחמת האזרחים האמריקנית היא דוגמה טובה למעבר מהאסטרטגיה הקלסית לרמה המערכתית. בראשית המלחמה ניסה צבא הצפון להכריע את המלחמה בקרב אחד - קרב מנסס (בול ראן) הראשון (21 ביולי 1861). אך למרות ניצחונו של הדרום בקרב הזה הצפון לא הובס, והמלחמה לא רק שהתארכה אלא אף הורחבה. באופן גס ניתן לומר שבמלחמת האזרחים האמריקנית היו שתי זירות מלחמה: במזרח ובמערב. שתי הזירות השפיעו זו על זו, ובאף לא אחת מהן ניתן למצוא קרב מכריע אלא סדרה של קרבות אשר בסופו של דבר הכריעו את הכף לטובת הצפון.

ניתן לסכם ולומר שהרמה המערכתית היא מכלול הפעולות הצבאיות בזירה נתונה. תחת פיקודו של מפקד הרמה המערכתית או מפקד הזירה יהיו כוחות צבא מכמה זרועות, ולפיכך בתוך הרמה המערכתית נמצא לראשונה את המבצעים המשולבים, שההגדרה שלהם היא "שיתוף פעולה בין שתיים או יותר מהזרועות המרכיבות את הכוחות המזוינים". לדוגמה: צבא היבשה והצי. שיתוף הפעולה הבין-זרועי מובטיח יעילות אופטימלית באיכות גבוהה באמצעות הפעלתם של כוחות מצומצמים.¹³ מטרות השילוביות הן:

- להגביר את היכולות הקרביות שמביאה כל זרוע למערכה.
- להגביר את כלל היעילות הקרבית (סינרגיות) בזירה.
- לסנכרן את הלחימה המשותפת באמצעות שילוב של כוחות היבשה, הים והאוויר.¹⁴
- להקטין את חוסר היעילות הנגרם מאזורי חפיפה בין-זרועיים. עקרון יסוד נוסף הוא איחוד כל המאמצים ברמה המערכתית באמצעות מפקדה ממונה אחת כדי להשיג פיקוד, שליטה ותיאום טובים יותר של מגוון המאמצים והכוחות, ובכלל זה גם המערכת הלוגיסטית התומכת.

תכנון מבצע Weserübung - השלב הראשון

הפיקוד העליון הגרמני הפנה את תשומת ליבו לסקנדינביה מיד לאחר כיבוש פולין. אומנם גרמניה קיוותה שנורווגיה ושוודיה יישארו ניטרליות, אך החשש היה שבריטניה וצרפת יפרו את הניטרליות הזאת.¹⁵ ובכך ישיגו שתי מטרות: איום על האגף הצפוני

הנחיתות הגרמניות מהים ומהאוויר לכיבוש נורווגיה | הנחת היסוד
 הייתה שהשתלטות על שדות התעופה ועל הנמלים של נורווגיה לא רק תחסל את ההתנגדות של הנורווגים אלא גם תמנע התערבות יעילה של מעצמות המערב

לאורך חופי נורווגיה. המסקנה השנייה הייתה שספינות המלחמה המהירות של הצי הגרמני יכולות לשמש להעברת לוחמים. על פי התוכנית, גל הספינות השני אמור היה לכלול אוניות סוחר להעברת לוחמים נוספים וכן להעברת המעטפת הלוגיסטית הנחוצה. הפעלה כזאת של הצי - כך העריכו המתכננים - תתגבר על מגבלות הטיסה של חיל האוויר ותאפשר השתלטות סימולטנית על כמה נקודות בחוף של נורווגיה ובכלל זה גם נרוויק. ב-20 בינואר 1940 הוצגה להיטלר התוכנית שהרעיון המרכזי שלה היה פלישה לאורך כל החוף של נורווגיה, כולל הבירה אוסלו. יום לאחר שהוצגה התוכנית להיטלר הוא הורה להקים מפקדה מיוחדת בתוך ה-OKW שעליה יוטל להכין תוכנית אופרטיבית על בסיס ההמלצות והתוכניות הראשוניות של Studie Nord. באופן מסורתי היה ה-OKH אחראי לתכנון מבצעים, אך עם הקמת ה-OKW, שהייתה מפקדת-על ששלטה למעשה על שלוש הזרועות הצבאיות, עבר תכנון המבצעים ל-OKW. מטרתו של היטלר הייתה לשלוט באמצעות ה-OKW - על כל הצבא בהיותו המפקד העליון של הכוחות המזוינים, ולפיכך כוונתו של היטלר בהעברת תכנון המבצע הייתה לשלוט באופן ישיר על תכנונו ועל ביצועו.²¹

צוות החשיבה בתוך ה-OKW, שכלל שלושה קצינים - אחד מכל זרוע בראשותו של קצין הצי תיאודור קרנקה (Krancke) - התכנס לראשונה ב-5 בפברואר 1940. התכנון הראשוני (Studie Nord) קבע שלמבצע דרושה דיוויזיה אחת, אך תוכניתו של קרנקה חייבה קורפוס אשר יכיל דיוויזיה מוטסת ודיוויזיה המתמחה בלוחמה הררית וכן חטיבות עתודה, חלקן ממוכנות. על הצוותים המוצנחים הוטל

לכבוש שדות תעופה כדי להכשירם לקראת הגעתם של הכוחות העיקריים. קרנקה זיהה שישה יעדים אופרטיביים אשר אם יושגו בו זמנית ימוטטו את המסגרות הפוליטיות והצבאיות של נורווגיה וישיגו את היעד האסטרטגי, קרי כיבוש נורווגיה.²² היעדים אלו היו:

- כיבוש הבירה אוסלו.
- כיבוש אזורי החוף המיושבים בצפיפות.
- תפיסת נמל ברגן כדי למנוע אזור נחיתה מבריטניה לקראת מתקפת-נגד.
- כיבוש עיר הנמל טרונדהיים שהיא גם צומת חשוב של מסילות רכבת והמפתח לשליטה על מרכז נורווגיה.
- כיבוש עיר הנמל נרוויק.
- כיבוש חבל פינמרק - הצפוני ביותר בנורווגיה.

הנחת היסוד הייתה שהשתלטות על שדות התעופה ועל הנמלים של נורווגיה לא רק תחסל את ההתנגדות של הנורווגים אלא גם תמנע התערבות יעילה של מעצמות המערב. נקודת התורפה של המבצע הייתה חולשתו של הצי הגרמני מול עוצמת הצי הבריטי.²³ לפיכך המסקנה שהוסקה הייתה כי פעולות רבות בו זמנית ימנעו מבריטניה ומצרפת להבין היכן מרכזת גרמניה את המאמץ העיקרי שלה, דבר שיביא לפיזור המאמץ הבריטי-צרפתי ובהכרח יגוע ביעילות של מתקפת-הנגד. כמו כן העריכו המתכננים הגרמנים כי השגת היעדים שנבחרו תאפשר לשלוט על כל המדינה בלי לכבוש את כולה, כיוון שהיו אלה מרכזי האוכלוסייה, התעשייה, המסחר והתעבורה העיקריים של נורווגיה. לקראת המתקפה על נורווגיה תיכננו הגרמנים לכבוש גם את

פלנקנהורסט קיבל שתי הנחיות כלליות: הראשונה, לכבוש את מרכזי האוכלוסייה ואת ערי הנמל של נורווגיה; השנייה, למנוע התנגדות מקומית (ובכלל זה גם היווצרותה של מחתרת נורווגית) וכל ניסיון לשיתוף פעולה עם מתקפת־הנגד הבריטית.²⁹

אחד הצעדים הראשונים שעשה פלנקנהורסט היה לקבוע כי אין לסמוך על דנמרק שתאפשר לגרמניה להשתמש במוקנה הצבאיים וכי יש לכבוש אותה באופן פיזי.³⁰ בכך הופרד המבצע בנורווגיה (Weserübung Nord) מהמבצע בדנמרק (Weserübung Süd) לשני מאמצים נפרדים, אם כי כיוושו מהיר של דנמרק נועד לתמוך במבצעים בדרום נורווגיה.³¹

הבעיה העיקרית הייתה העברת עיקר הכוח והמעטפת הלוגיסטית שלו. פתרון הבעיה הזאת הצריך להפעיל את כל צי השטח של גרמניה. אך שימוש בארמדה גדולה כל כך היה חושף את כוונותיה של גרמניה בפני הבריטים והנורווגים ומביא לאובדן ההפתעה. לפיכך קבע פלנקנהורסט שגל התקיפה הראשון (כ־9,000 לוחמים) ינוע ליעדיו באוניות מלחמה מהירות, והלוגיסטיקה תובל בספינות תובלה שיוסוו לאוניות סוחר. כיוון שאוניות התובלה איטיות יותר הן החלו לנוע לעבר נורווגיה כמה ימים לפני ספינות המלחמה.

תפקיד הלופטוופה היה להצניח כוחות בשדות התעופה העיקריים בדרום נורווגיה ולהעביר אספקה לכוחות באמצעות הצנחת ציוד. כ־400 מטוסי קרב ארוכי טווח יועדו לסייע לכוחות הנוחתים מהים וכן לפגיעה בכוחות הצי הבריטיים הנעים לעבר נורווגיה.³²

תוכנית המלחמה הייתה פשוטה, נועזת והסתמכה על השגת הפתעה ולא על ריכוז כוחות. ההפתעה הייתה דרושה כדי למנוע מהצי הבריטי להטביע את השייטת הגרמנית וכן התבססה על חולשתו של צבא נורווגיה שיחידותיו המעטות היו פזורות במאמץ להגן על מרכזי האוכלוסייה הגדולים ולפיכך הן לא היו ניידות. עם זאת תיכנן פלנקנהורסט תוכנית חלופית. אם ההתנגדות של הנורווגים תהיה חזקה מהמצופה - הוא קבע - על הכוחות הנוחתים לאבטח את ראשי החוף, לחכות לתגבורות ואז לנוע לעבר מרכזי הגיוס שהוגדרו "עקב אכילס של נורווגיה".

ב־8 באפריל החלה בריטניה למקש את חופי נורווגיה וב־9 בחודש הורה היטלר להתחיל במבצע. מהלך הפתיחה הראשוני היה הנחתת כוחות בכמה ערים מרכזיות, ובכלל זה גם כוחות מוצנחים.³³

אף שלבריטניה היה מידע מודיעיני על התנועות של הצי הגרמני, לא הצליחו סיורי האוויר לזהות את האוניות הגרמניות וליירטן בעודן בים. הצי הבריטי היה עסוק בחיפוש אחר אוניות מלחמה גרמניות צפון־מערבית לנורווגיה ולפיכך דחה את הנחתת הכוחות שהפליגו מבריטניה כבר ב־7 באפריל. הטעות הזאת איפשרה לפלנקנהורסט להשיג הפתעה, והוא הנחית את כוחותיו ללא הפרעה. במקביל פלשו כוחות גרמניים לדנמרק וכבשו אותה בתוך יום אחד בלבד.

היעדים העיקריים של המבצע הושגו כבר ב־10 אפריל, אך ההתנגדות של הנורווגים לא הסתיימה והיא הסתיימה בכוחות בריטיים, צרפתיים ופולניים. לאחר חודשיים כבשה גרמניה את נורווגיה.

הצלחת הגרמנים היו שבע סיבות מרכזיות:

דנמרק כדי להשתלט על נתיבי הכניסה והיציאה לים הבלטי וכן כדי שתשמש קרש קפיצה למבצעים האוויריים והימיים לעבר דרום נורווגיה.²⁴

אחת הבעיות העיקריות של המתכננים הגרמנים הייתה השגת מודיעין על נורווגיה. אומנם לגרמנים היו ידיעות רבות על צבא נורווגיה, על בסיסיו ועל מרכזי הגיוס שלו, אך לא על המדינה עצמה. תכנון המבצעים נעשה על בסיס חומר תיירותי ומפות שעסקו בהיבטים פיזיים שונים של נורווגיה, כמו ניתוחים גיאולוגיים והידרוגרפיים.²⁵ כמו כן נעשה שימוש רב בתומכי הנאצים בנורווגיה, ותפקידם היה לפעול בעורף הנורווגי בזמן המתקפה הגרמנית.

כדי להוציא אל הפועל את התוכנית קבע קרנקה שהגייסות הלוחמים ינועו דרך הים והאוויר ויתקפו בו זמנית מטרות אסטרטגיות נבחרות לאורך החוף של נורווגיה ובכך יבנו במהירות כוח לוחם יבשתי. השימוש המקיף באוניות מלחמה להעברת כוחות תקיפה ותנועה אסטרטגית של כוחות רבים באמצעות כוח אווירי היו חידושים בלוחמה המודרנית. (יש לציין שבעלות הברית למדו היטב את לקחי המערכה בנורווגיה בעת שהם תיכננו את הפלישה לנורמנדי, ובמיוחד הם התמקדו בלקחי המבצעים המוטסים).

תוכנית המלחמה הייתה פשוטה,
נועזת והסתמכה על השגת הפתעה
ולא על ריכוז כוחות

תכנון המבצע - השלב השני

ב־16 בפברואר 1940 התרחשה "תקרית אלטמרק", שבה פשטו כוחות צי בריטיים על אוניית סוחר גרמנית סמוך לחופי נורווגיה ושחררו מלחים בריטים שנפלו בשבי לאחר שהצי הגרמני הטביע את אונייתם. לדעת היטלר הוכיחה הפעולה הזאת שבריטניה מפירה את הניטרליות של נורווגיה ובכך מסכנת את האינטרסים הגרמניים.²⁶ הגנרלים הגרמניים שכתבו את זיכרונותיהם לאחר המלחמה טענו שהתקרית הזאת שיכנעה את היטלר להחליט באופן סופי לפלוש לנורווגיה, והוא דרש מה־OKW להאיץ את הכנתה של תוכנית הפלישה לנורווגיה.²⁷

האצת האופציה הצבאית הייתה גם תגובה לחוסר יכולתה של המפלגה הנאצית בנורווגיה לחולל מהפכה. אלפרד יודל (Jodl), ראש מחלקת המבצעים של ה־OKW, המליץ להעביר את תכנון המבצע לידי קצין בעל ניסיון פיקודי על קורפוס. למשימה נבחר מפקד קורפוס 21, גנרל ניקולס פון פלנקנהורסט (Falkenhorst), חייל מקצועי ללא נגיעה בפוליטיקה הפנימית בגרמניה.

פלנקנהורסט היה בעל ניסיון קרבי בלוחמה הררית וכן ניהל מבצעים משולבים עם הצי באזור הים הבלטי במלחמת העולם הראשונה.²⁸

כוחות גרמניים במבצע לכיבוש נורווגיה | את יעד המבצע הגדיר בבהירות רבה מי שעמד בראש הכוחות המזוינים הגרמניים: למנוע מכוחות בעלות הברית לשלוט באזורי הים הסמוכים לנורווגיה ולהבטיח את המשך המעבר של עפרות הברזל משוודיה

סיכום: האם כיבוש נורווגיה היה מבצע משולב?

השילוביות הבין-זרועית הגבירה את הניידות, את המהירות ואת קצב הפעולה המבצעית של הכוחות הגרמניים והייתה אחד הגורמים העיקריים להצלחתם במערכה לכיבוש נורווגיה.³⁵

ניתן לומר שחוסר השילוביות בתגובת הבריטים הביא לכישלון מתקפת-הנגד. אומנם ב-13 לאפריל זכו הבריטים בניצחון ימי כשהטביעו את כל עשר המשחתות הגרמניות שחיפו על הנחיתה בנורוויי והביאו לניתוק הכוח הגרמני, אך לא היה כוח רגלי שיכול היה לנצל את ההצלחה ולהתקיף את הכוחות הגרמניים שנמצאו בנחיתות.³⁶

את יעד המבצע הגדיר בבהירות רבה מי שעמד בראש הכוחות המזוינים הגרמניים (OKW), קרי היטלר. היעד האסטרטגי היה כיבוש נורווגיה, למנוע מכוחות בעלות הברית לשלוט באזורי הים הסמוכים לנורווגיה ולהבטיח את המשך המעבר של עפרות הברזל משוודיה. את המבצע תיכננה ביחד קבוצה של קציני מטה שבה הייתה נציגות לכל אחת מהזרועות. הקצינים האלה הבינו את חשיבות המבצעים המשותפים ואת מה שניתן להשיג בעזרתם וזאת בעקבות תורת הלחימה הגרמנית שגובתה בתמרונים משולבים במהלך המחצית השנייה של שנות ה-30. כמו כן מצביע התכנון על תפיסה מערכתית בכך שהוא תוכנן בלי לפגוע במבצע העיקרי - הפלישה לארצות השפלה ולצרפת.

אומנם לא הושגה אחדות הפיקוד ושליטה ברמה האסטרטגית, אך זאת בעיקר בגלל מאבקים פוליטיים בין ראשי הזרועות ולא בגלל סיבות צבאיות.³⁷ מעיון מדוקדק בתהליך התכנון של המבצע אך גם מהוצאתו אל הפועל ניתן לקבוע ש-Weserübung היה מבצע משולב כפי שהוא מוגדר אצל האמריקנים ב-Joint Publication 1-02.

1. הם נהנו ממודיעין טוב אשר העריך נכונה את מצבו ואת כוחו של צבא נורווגיה. המודיעין עזר למצוא את נקודות התורפה, ואלה הותקפו, ואילו מרכזי הכוח נעקפו. המודיעין הזה היה קריטי בשלבים הראשונים של המערכה ותרם להשגת היעדים העיקריים כבר ביום הראשון של המבצע.
2. גרמניה השיגה הפתעה אסטרטגית ופגעה אנושות במערכות הפיקוד והשליטה ובמרכזי הגיוס של נורווגיה.
3. גורם חשוב נוסף היה הצלחת הצי הגרמני לשנע גייסות ולוגיסטיקה בלי להיתקל במלוא עוצמתו של הצי הבריטי. כמו כן הצליחו הגרמנים לערוך את המתקפה הימית לפני שבריטניה הספיקה להשלים את מיקושו של נמל נרוויק.
4. עוד גורם מרכזי היה חולשתו של צבא נורווגיה: הוא היה נחות מספרית, כוחותיו היו מפוזרים על פני כל המדינה, צידודו היה מיושן, אימונו וארגונו היו לקויים.
5. המתקפה הסימולטנית של הגרמנים יצרה ערפל קרב אצל מקבלי החלטות הנורווגים - מה שאיפשר להשיג את ההצלחות הראשוניות נגד צבא מופתע שלא הצליח לאתר את מרכז הכובד של ההתקפה הגרמנית ולרכז כוחות לקראת מתקפת-נגד.
6. גורם מכריע נוסף שתרום להצלחת המבצע היה העליונות האווירית של הלופטוופה מראשית הקרבות ובמשך כל המערכה.³⁴
7. לבסוף אין לשכוח את פלישת גרמניה לצרפת ב-10 במאי 1940. הפלישה רבת העוצמה והתמוטטות קו ההגנה הצרפתי אילצו את בעלות הברית לסגת מנורווגיה בניסיון להדוף את המתקפה הגרמנית. נסיגת הבריטים הייתה בעיתוי קריטי לכוח הגרמני בנרוויק. הכוח הזה החל לסגת לעבר שוודיה לאחר שנותק ממקורות האספקה שלו, ונסיגת הבריטים איפשרה לגרמנים לחזור ולכבוש את העיר. ב-9 ביוני 1940 נכנעה נורווגיה סופית.

כיבוש נורווגיה היה משימה מורכבת אשר דרשה תוכנית מערכתית שתביא לידי ביטוי את היכולת הקרבית של שלוש הזרועות. לאף אחת מהזרועות לא היו היכולת והאמצעים לכבוש לבדה את נורווגיה ולהחזיק בה. שיתוף הפעולה בין הוורמאכט לבין הלופטוופה היה קרוב ויעיל. בטופוגרפיה ההררית של נורווגיה סיפק חיל האוויר סיוע באש שהיה חיוני, במיוחד לאור העובדה שלצבא ארטילריה כבדה שתסייע לכוחות הצבא המתקדמים לאורך נורווגיה. הצבא השתלט על בסיסים שנדרשו לחיל האוויר כדי להמשיך בפעולותיו יחד עם התקדמות הצבא. אין ספק שבמהלך המבצע הייתה לזרוע זו או אחרת בכורה אופרטיבית. אך זוהי בדיוק ההגדרה כיום של הצבא האמריקני בהקשר של השילוביות הבין-זרועית. Joint Publication 3-0: Doctrine for Joint Operations קובע כי המטרה היא להגביר את כלל האפקטיביות של הכוח המאוחד, והמטרה אינה בהכרח לערב את כל הכוחות באופן שווה.³⁸

מבצע Weserübung הצליח הודות לחשיבה מערכתית ולשילוביות בין-זרועית. היה זה המבצע היחיד במלחמת העולם השנייה שבו שילבה גרמניה את שלוש הזרועות ביחד. עם זאת יש לזכור שלגרמניה הייתה חשיבה צבאית יבשתית ולפיכך רוב השילוביות - לפני כיבוש נורווגיה ובוודאי לאחר מכן - הייתה בין יחידות של צבא היבשה לבין חיל האוויר. הצי ניהל זירת מבצעים נפרדת באוקיינוס האטלנטי.

המערכות החשובות שניהלה גרמניה - פולין, מערב אירופה, צפון אפריקה וברית-המועצות - הורכבו ממבצעים יבשתיים שבהם שולבו כוחות יבשה וכוחות אוויר. כלומר, חשיבה מערכתית ומבצעים משולבים נוכל למצוא גם במבצעים אחרים של גרמניה בשנתיים הראשונות של המלחמה.

במחקר אין תמימות דעים בנוגע למהות הבליצקריג, ולא היה בכוונת המאמר הזה להכריע בסוגיה הזאת, אך אין ספק שתורת הלחימה הגרמנית, כפי שמומשה הלכה למעשה בשנים 1939-1941, כללה יסודות של חשיבה מערכתית ושילוביות. מהבחינה הזאת מבצע Weserübung יכול להעיד על הכלל. כיבוש נורווגיה לא היה מותאפשר ללא חשיבה כזאת, והיא לא הייתה פרי אלתור של המתכננים ושל המבצעים אלא נסמכה על דוקטרינה שפותחה לפני המלחמה.

תורת הלחימה החדשה התבססה על חשיבה תיאורטית ועל ניסיון מעשי שנצבר כבר במהלך המאה ה-19 והיא נוסתה בהצלחה רבה במהלך מלחמת האזרחים בספרד. הלקחים מהמעורבות הגרמנית בספרד הוטמעו בצבא גרמניה.

אך מאותו הרגע שגרמניה החלה לאבד את היוזמה ההתקפית - במקביל לכגיעה האנושה שספג הכוח האווירי שלה - היא איבדה גם את יכולתה לנהל מבצעים משולבים. במיוחד בלט הדבר בחוסר יכולתה של גרמניה לפעול ביעילות נגד כוחותיהן של בעלות הברית המערביות. ביומונט (Beaumont) טוען שהצלחתו של המבצע בנורווגיה היא שהביאה את צבאות המערב להבנה שמבצעים העתידיים חייבים להיות משולבים.³⁹ ניתן לקבוע כי ההתפתחות ההדרגתית של המבצעים המשולבים של בריטניה ושל ארצות-

הברית - החל מהמערכה בצפון אפריקה, עבור דרך המערכות בסיציליה ובאיטליה וכלה בזירה המערב-אירופאית - הייתה אחד הגורמים החשובים לניצחון בעלות הברית המערביות על גרמניה. יש לציין שתהליך מקביל עברו גם הכוחות האמריקניים שנלחמו נגד יפן.

ניתן להוכיח גם בדרך השלילה שגרמניה ראתה בשילוביות מרכיב חשוב. לאחר כיבוש צרפת תיכננה גרמניה לכבוש את בריטניה (מבצע "ארי היס"). בסופו של דבר בוטל המבצע כיוון שלגרמניה לא היה הכוח הימי הדרוש (רובו הושמד במערכה על נורווגיה), והלופטוופה לבדו לא הצליח להביא לכניעת בריטניה. דוגמה נוספת היא מתקפת-הנגד של הגרמנים בארדנים בדצמבר 1944 (מבצע "משמר הריין"). לצבא גרמניה לא היה שום סיוע אווירי, וכדי למנוע מבעלות הברית להשתמש בכוח האווירי שלהן כדי להדוף את הפלישה החל המבצע במזג אוויר מעונן וערפילי שניטרל את הכוח האווירי האנגלו-אמריקני.⁴⁰ המתקפה הגרמנית נבלמה כשכוחות הקרקע של בעלות הברית החלו לקבל שוב סיוע אווירי.

גם בקרב על האוקיינוס האטלנטי הפסידה גרמניה בעיקר כיוון שהפעילה זרוע אחת - הצוללות. לעומת זאת בריטניה וארצות-הברית החלו לנצח בקרב הנואש הזה מאותו הרגע שבו הפעילו את ציי המלחמה שלהן בשילוב עם כוח אווירי.⁴¹

כשבוחנים את מבצע Weserübung לפי ההגדרות המקובלות כיום, אין ספק שניתן לקבוע כי לגרמניה הייתה חשיבה מערכתית שהדגישה את חשיבותם של המבצעים המשולבים. הפלישה לנורווגיה התבססה על יסודות תיאורטיים מוצקים של חשיבה מערכתית שממנה נגזר הצורך החיוני במבצעים משולבים. היסודות האלה לא נוצרו עם הוראתו של היטלר לכיבוש נורווגיה. המערכות שגרמניה ניהלה בשנתיים הראשונות של מלחמת העולם השנייה נבעו מחשיבה תיאורטית שהתפתחה כבר במהלך המאה ה-19. החשיבה הזאת עודכנה לפי ההתפתחויות הטכנולוגיות של המאה ה-20, ושילובו של כוח אווירי בתורת המלחמה הגרמנית יצר את המבצעים המשולבים. לפיכך הפלישה לנורווגיה ומהלכי המלחמה הגרמניים מוכיחים שהצלחת המבצע לא הייתה מקרית וכי הוא היה נכשל לולא החשיבה המערכתית שהתבססה בצבא הגרמני לקראת מלחמת העולם השנייה.

הערות

1. ראו: טל טובי, **טרנספורמציה - תהליך בניין הכוח האמריקני 1973-2004**, המכללה לפיקוד ומטה, 2004, עמ' 41-56
2. דיון ברמה המערכתית ובאמנות המערכה ב"FM 100-5 (Operations) מהדורת 1993 נמצא בפרק השישי, עמ' 2
3. ההיסטוריון הצבאי ארצ'י גאלוויי (Galloway) טוען שכמה תיאורטיקנים צבאיים השפיעו על תורת המערכה האמריקנית וכי אין לקבוע שהייתה השפעה מכרעת של תיאוריה כזו או אחרת על המחשבה הצבאית האמריקנית החל מראשית שנות ה-80 של המאה ה-20. לטענתו, הדוקטרינה האמריקנית היא סינתזה של תיאוריות רבות. ראו: Archie Galloway, "FM 100-5: Who Influenced Whom?", *Military Review* 66 (3), 1986, pp. 46-57. שמעון נוה מתעלם לחלוטין מהמאמר הזה (אף שהוא מצטט מאמרים אחרים הנמצאים באותו הגיליון), ולטענתו המחשבה הצבאית האמריקנית הושפעה באופן מכריע מתיאוריית המערכה העמוקה הסובייטית. ראו: שמעון נוה, **אמנות המערכה: התהוותה של מצוינות צבאית**, מערכות, תל-אביב, 2001, עמ' 205.

of Military History, Washington D.C., 2000, p. 50

17 מצוטט אצל: Adam R. A. Claasen, **Hitler's Northern War**, University Press of Kansas, Lawrence, 2001, p. 22

18 B. H. Liddell Hart, **The German Generals Talk**, William Morrow and Company, New York, 1948, p. 36

19 Gerhard L. Weinberg, **A World at Arms - A Global History of World War II**, Cambridge University Press, Cambridge, 1994, p. 113; Bradley Lightbody, **The Second World War**, Routledge, London, 2004, pp. 57-59

20 Claasen, **Hitler's Northern War**, p. 26; James Lewis Moulton, **A Study of Warfare in Three Dimensions - The Norwegian Campaign of 1940**, Ohio University Press, Athens, 1967, p. 52

Earl Frederick Ziemke, **The German Northern Theater of Campaigns 1940-1945**, US Government Printing Office, Washington D.C., 1959, pp. 10-13

21 שם, עמ' 27

22 Martin Gilbert, **The Second World War**, Viking, New York, 1989, p. 45

23 Ziemke, **German Northern Theater of Campaigns 1940-1945**, p. 27

24 Weinberg, p. 116

25 Ziemke, "The German Decision to Invade Norway and Denmark", p. 60

26 Ziemke, *ibid.*, p. 61

27 Erich Raeder, **My Life**, United States Naval Institute, Annapolis, 1960, p. 163; Liddell Hart, **The German Generals Talk**, p. 37

מצינים שהיטלר הגיע להחלטה הסופית לאחר שהבין כי ראש המפלגה הפשיסטית בנורווגיה וידקון קווילינג לא יצליח לבצע הפיכה פוליטית בנורווגיה. ראו: Lightbody, **The Second World War**, pp. 58-59

28 Moulton, **A Study of Warfare in Three Dimensions**, p. 55

29 H. D. Lock, "Wesertübing: A Step towards the Greater German Reich", in: **Scandinavian Journal of History** 2 1977, p. 83; Claasen, **Hitler's Northern War**, p. 36

30 Ziemke, "The German Decision to Invade Norway and Denmark", p. 61

31 Matthew Cooper, **The German Army, 1933-1945 - Its Political and Military Failure**, Stein and Day, New York, 1978, p. 191; Jeremy Black, **World War Two - A Military History**, Routledge, London, 2003, p. 42

32 Derry, pp. 19-20

33 על מבצע הצניחה ראו: ג'ון גאלבין, **היורדים לקרב - הסתערויות מן האוויר**, מערכות, תל-אביב, 1972, עמ' 18-22; Bruce Quarrie, **German Airborne Divisions**, Osprey Publishing, Oxford, 2004, pp. 50-51

Roger A. Beaumont, **Joint Military Operations - A Short History**, Greenwood Press, Westport, Connecticut, 1993, pp. 93-95

34 Black, p. 44; James S. Corum, **The Luftwaffe - Creating the Operational Air War, 1918-1940**, University of Kansas Press, Lawrence, 1997, p. 274; James L. Stokesbury, **A Short History of World War II**, HarperCollins, New York, 2001, pp. 86-87

35 Jonathan M. House, **Combined Arms Warfare in the Twentieth Century**, University Press of Kansas, Lawrence, 2001, pp. 112-113; Black, p. 45

36 Philip S. Meilinger, **Airwar - Theory and Practice**, Frank Cass, London, 2003, p. 133

37 Ziemke, "The German Decision to Invade Norway and Denmark", p. 63; Derry, p. 18; Samuel W. Mitcham, Gene Mueller, **Hitler's Commanders**, Cooper Square, New York, p. 109

38 Department of Defense, Joint Publication 3-0, **Doctrine for Joint Operations**, Washington D.C., 1995, II-5

39 Beaumont, pp. 85-86

40 ג'ון פרדריק צ'רלס פולר, **מלחמת העולם השנייה**, מערכות, תל-אביב, 1987, עמ' 297-298

41 ריצ'רד אוברי, **למה ניצחו בעלות הברית**, דביר, תל-אביב, 1999, עמ' 70-74

במהלך קריאה ב"FM 100-5 (Operations) ניתן לזהות מספר רב של תיאוריות צבאיות ובהן אלה של ז'ימני, של קלאובין, של פולר ושל לידל הארט. בין השורות ניתן לראות גם את השפעתו של הפילוסוף הסיני הקדום סון דזה (ששמו נהגה לעיתים סון טו). נוה, שמעריך את התיאוריה הרוסית, מתעלם לחלוטין מהטענה שבדוקטרינה של צבא ארה"ב (FM 100-5 Operations) באתר לידו ביטוי השפעתו של תיאורטיקנים מן העבר וכן מחשבה מקורית הנובעת מהבנת המציאות הפוליטית-אסטרטגית החדשה שמולה ניצבה ארה"ב לאחר מלחמת וייטנאם (מהדורת 1982 של תורת המבצעים FM 100-5 Operations) ובאופן מובהק עם סיומה של המלחמה הקרה (מהדורת 1993 של תורת המבצעים).

4. נוה, **אמנות המערכה**, עמ' 106, 107

5. שם, עמ' 108

6. על החשיבה המערכתית בגרמניה ערב מלחמת העולם השנייה ראו: טל טובי, **שילוביות בין-זרועית: היבטים היסטוריים, תיאורטיים ומעשיים**, המכללה לביטחון לאומי, 2006, עמ' 11-19

7. סקירות כלליות על המערכה בנורווגיה ניתן למצוא בכל אחד מהספרים העוסקים בהיסטוריה הצבאית של מלחמת העולם השנייה. שני המחברים המוקדמים ביותר העוסקים בכירטוט רב במערכה בנורווגיה הם: Thomas Kingston Derry, **The Campaign in Norway**, HMSO, London, 1958; Earl F. Ziemke, **The German Northern Theater of Campaigns 1940-1945**, Washington D.C., 1959

8. Department of Defense, Joint Publication 1-02, **Dictionary of Military and Associated Terms**, 2003, p. 387

9. Frederick R. Strain, "The New Joint Warfare", **Joint Force Quarterly** 2, 1993, p. 20

10. Clayton R. Newell, "What is Operational Art?", **Military Review** 70 (9), 1990, pp. 3-7

11. Bruce W. Menning, **על ההתפתחות ההיסטורית של אמנות המערכה** ראו: "Operational Art's Origins", **Military Review** 77 (5) 1997, pp. 32-47; Harold W. Nelson, "The Origins of Operational Art", in: Michael D. Krause and R. Cody Phillips (eds.), **Historical Perspectives of the Operational Art**, Center of Military History, United States Army, Washington D.C., 2005, pp. 333-345

טלפ טוען כי את אמנות המערכה ניתן למצוא כבר בימי של פרידריך הגדול ובוודאי שבמלחמות נפוליאון. את טיעוניו הוא מבסס על ניתוח דקדקני של המערכות הצבאיות של שני המצביאים יחד עם דיון על המחשבה הצבאית באירופה של המאה ה-18. ראו: Claus Telp, **The Evolution of Operational Art, 1740-1813: From Frederick the Great to Napoleon**, Frank Cass, London, 2005, pp. 1-3

צ'נדלר על מערכות יינה ואורשטט (1806): David G. Chandler, "Operational Art, and the Jena Campaign", in: Michael D. Krause and R. Cody Phillips (eds.), **Historical Perspectives of the Operational Art**, Center of Military History, United States Army, Washington D.C., 2005, pp. 27-66

לדעתי, יש לבחון אם אכן היה חידוש בניהול ובתפיסת המבצעים אצל פרידריך הגדול ובמיוחד אצל נפוליאון באמצעות בחינת התיאוריות הצבאיות שהתפתחו לאחר מלחמות נפוליאון ואשר מנסות להסביר את סוד הצלחתן. אך דיון כזה חורג מתחומי העבודה הזאת.

12. James J. Schneider, "Theoretical Implications of Operational Art", **Military Review** 70 (9), 1990, pp. 21-22

13. Department of Defense, Joint Publication 1-02, **Dictionary of Military and Associated Terms**, 2003, p. 279; Department of Defense, Joint Publication 3-0, **Doctrine for Joint Operations**, 2001, II pp. 4-5; FM 1, **The Army**, 2001, pp. 19-20

14. כיום מדובר גם בכוחות מיוחדים וביכולות בחלל ובלוחמת מידע.

15. מיד עם פרוץ המלחמה הכריזו מדינות סקנדינביה (שוודיה, נורווגיה, דנמרק ופינלנד) על היותן ניטרליות. ההכרזה הזאת תאמה את המדיניות המסורתית של המדינות האלה שנקבעה באמצע המאה ה-19. ראו: John Andenes and Others, **Norway and the Second World War**, Oslo, 1966, pp. 9-14

סיומה של המערכה בפולין החלה "המלחמה המזויפת": בריטניה וצרפת היו במצב מלחמה עם גרמניה, אך לא נערכו פעולות צבאיות. בתקופה הזאת חיפשו מעצמות המערב אחר דרכי פעולה נגד גרמניה. ראו: James Ramsay Montagu Butler, **Grand Strategy (vol. 2) - September 1939-June 1941**, Her Majesty's Stationery Office, London, 1957, pp. 119-122

16. Earl F. Ziemke, "The German Decision to Invade Norway and Denmark", in: Kent R. Greenfield (ed.), **Command Decisions**, The US Army Center

